

Міністерство охорони здоров'я України
Полтавський державний медичний університет
Департамент охорони здоров'я Полтавської облдержадміністрації

МАТЕРІАЛИ
VII Всеукраїнської науково-практичної
конференції з міжнародною участю
«Полтавські дні громадського
здоров'я»
26 травня 2023 року

ПОЛТАВА
2023

УДК 614-027.555(075)

**Редакційна колегія: Ждан В. М., Лисак В. П., Голованова І. А.,
Ляхова Н.О., Бєлікова І. В., Краснова О. І.**

«Полтавські дні громадського здоров'я»: VII Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю. (2023; Полтава).

Матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Полтавські дні громадського здоров'я», 26 травня 2023 року. [Текст] / ПДМУ; [ред.кол.: В. М. Ждан, В. П., Лисак, І. А., Голованова та ін.]. – Полтава, 2023. – 133 с.

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Полтавські дні громадського здоров'я» містять в собі наукові праці з питань організаційних, правових, клінічних аспектів діяльності системи громадського здоров'я та системи охорони здоров'я в Україні в мирний час та під час військового стану, роботі фахівців різних спеціальностей, питанням покращення організації системи громадського здоров'я та галузі охорони здоров'я та оптимізації роботи лікувальних закладів у період реформування

УДК 614-027.555(075)

©Полтавський державний медичний університет, 2023

**БЕЗБАР'ЄРНИЙ ПРОСТІР В УКРАЇНІ: ДІЯЛЬНІСТЬ МОЗ УКРАЇНИ
В РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ**

Ждан В. М., Голованова І. А., Лунін Д. С.,

Ляхова Н. О., Комар А. В., Белікова І. В.

Полтавський державний медичний університет, Полтава, Україна

Конституція України забезпечує рівні права та можливості для всіх людей реалізуватись, бути професійно зайнятим, пересуватись, отримувати сервіси, здобувати освіту, спілкуватись, відпочивати та розвиватись. Тому в Україні повинні бути відкриті можливості для самореалізації, пересування, навчання, відпочинку та заробітку. Бар'єри — це ті перепони, які заважають різним людям отримати доступ до можливостей, і через це не дають їм повністю реалізувати свій потенціал. Дуже часто бар'єри створюють самі люди внаслідок незнання, стереотипів та упереджень. Через це виникає неправильний та незручний дизайн, дискримінаційні процедури і негативне ставлення.

Бар'єри можуть проявлятися по-різному. Наприклад, фізичні — це ті, що перешкоджають пересуванню у просторі: круті сходи, відсутність ліфтів та пандусів як альтернативи, високі пороги й тротуари тощо.

Бувають бар'єри інформаційні. На жаль, сьогодні дуже маленький відсоток інформації подається з урахуванням того, що її сприйматимуть різні люди (наприклад, з порушеннями зору чи слуху).

До психологічних бар'єрів можна зарахувати якраз негативне ставлення, яке часто формується через страхи, упередження та стереотипи. Наприклад, з відкриттям інклюзивних класів серед батьків поширився страх, що більше уваги буде приділятися дитині з особливими освітніми потребами, тоді як інші діти будуть нею обділені. Хоча підстав для таких страхів і не було — вчитель користується спеціальною методикою викладання, яка враховує потреби різних учнів. Психологічні бар'єри бувають і внутрішніми.

Зокрема, вони досить поширені серед літніх людей, які залишили ринок праці. Без звичної роботи, яка була джерелом мотивації та спілкування, людина стикається з низкою психологічних труднощів – відчуття пригніченості, покинутості, самотності, які можуть переходити у депресію та апатію.

Економічні бар'єри стосуються ситуацій, коли людині відмовляють у працевлаштуванні через упереджене ставлення: наприклад, що людина якогось конкретного віку не впорається з певною роботою. Хоча насправді страхи та побоювання працедавця не мають жодного стосунку до компетенцій кандидата. Також економічні бар'єри — це ще й про брак коштів на такі базові речі, як одяг, побутові товари, комунальні послуги чи навіть їжу. З такими бар'єрами може зіткнутися будь-хто, хто опинився в складній фінансовій ситуації або не може знайти роботу, джерело заробітку.

Існують також інституційні бар'єри, коли закони, нормативні документи та послуги не завжди враховують потреби різних людей або ж узагалі обмежують право доступу. Наприклад, до 2017 року для жінок в Україні наказом № 256 МОЗ, який дістався нам у спадок від Радянського Союзу, були заборонені більше 450 професій. Фактично цей наказ забирав у жінок свободу обирати собі будь-яку професію і ставив їх у нерівне становище із чоловіками.

Таким чином, відсутність безбар'єрного середовища не лише створює проблеми для мільйонів громадян, але і призводить до загального погіршення добробуту кожної людини. Проблеми наявні у загальному доступі до інфраструктури (як фізичної, так і цифрової), а також у кожній сфері життя людини, зокрема ускладнений доступ до громадського транспорту та об'єктів фізичного оточення, відсутність адаптації інформації, сайтів та додатків для всіх громадян, суспільне несприйняття, бар'єри у доступі до освіти, роботи. Крім того, недостатній рівень забезпечення статистичними даними не дає змогу точно визначити кількість людей, які щодня стикаються з тими чи

іншими бар'єрами, та, як наслідок, ускладнює процес формування та реалізації державної політики для усунення цих бар'єрів.

Безбар'єрність стосується мільйонів українців, адже вона означає усунення бар'єрів не лише для осіб з інвалідністю, а загалом для маломобільних людей, молоді, жінок, літніх людей, дітей та інших.

Тема безбар'єрності є актуальною для кожного, а тому повинна бути видимою, обговорюваною та підтримуватись тими, хто має політичну вагу. Важливими крокам у цьому напрямку стали запуск ініціативи Першої леді України Олени Зеленської «Без бар'єрів» і розроблення Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні, що стосується освіти, роботи, соціального та культурного життя, для її реалізації.

Слід зазначити, що повномасштабне вторгнення РФ не завадило реалізації у 2021–2022 роках плану заходів із впровадження Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року. Наразі уряд затвердив план заходів із реалізації Стратегії на наступні два роки.

Попередньо схвалений Радою безбар'єрності документ визначає чотири пріоритетні напрями роботи:

- безбар'єрний простір,
- безбар'єрні товари,
- безбар'єрні послуги,
- безбар'єрна інформація.

Відповідно до цього, кожне міністерство реалізовуватиме чіткі завдання, виконання яких наблизить Україну до європейських стандартів безбар'єрності.

В квітні 2023 року МОЗ презентувало дворічний план заходів із реалізації Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні до 2030 року за шістьма основними напрямками:

1. Суспільна та громадянська безбар'єрність, яка передбачає забезпечення рівних можливостей участі всіх людей та суспільних груп у житті громад та держави.

2. Освітня безбар'єрність – створення рівних можливостей та вільного доступу до освіти, включаючи освіту протягом життя.

3. Економічна безбар'єрність – забезпечення умов та можливостей для працевлаштування, заняття підприємництвом молоді, жінок, літніх людей, людей з інвалідністю тощо.

4. Інформаційна безбар'єрність – умови, за яких люди, незалежно від їхніх функціональних порушень чи комунікативних можливостей, мають доступ до інформації в різних форматах та з використанням технологій, що враховують їхні потреби та можливості.

5. Фізична безбар'єрність – створення середовища, в якому громадські споруди та публічні місця, транспорт і послуги є фізично доступними для всіх суспільних груп.

6. Цифрова безбар'єрність – забезпечення доступу до інформації, комунікації, публічних та інших послуг онлайн для всіх суспільних груп, включаючи літніх людей, людей з інвалідністю, людей, які проживають у сільській місцевості та ін.

Міністерство охорони здоров'я України активно залучене в роботу над створення безбар'єрного простору. Так, серед його завдань на 2023-2024 роки, зокрема визначені наступні:

На 2023 рік:

- Запуск стаціонарних та амбулаторних реабілітаційних послуг у пакетах медичних гарантій НСЗУ.
- Запуск електронного документування реабілітаційного процесу.
- Розвиток 77 закладів реабілітаційного маршруту – створення реабілітаційних відділень, кабінетів асистивних технологій.
- Співпраця закладів охорони здоров'я та протезних підприємств.
- Формування бачення реабілітації в громаді та координації послуг.

- Видача допоміжних засобів реабілітації (ДЗР) у процесі реабілітації на базі кабінетів асистивних технологій.
- Посилення закладів високоспеціалізованих послуг у реабілітації (травми спинного мозку, опіки, протезування-ортезування).
- Розробка нормативно-правових актів (НПА) з ліцензування фахівців із реабілітації.
- Прийняття НПА з реабілітації в громаді та координації послуг.
- Розробка удосконалених пакетів у Програмі медичних гарантій із включенням реабілітації в громаді.

На 2024 рік:

- Запуск реабілітації в громаді та інтеграція послуг.
- Формування трирівневої системи реабілітаційної допомоги, в якій наявні центри надання високоспеціалізованої допомоги – на національному рівні, заклади надання неспеціалізованої реабілітаційної допомоги – на рівні областей та заклади для надання реабілітаційної допомоги – на рівні громад.

Крім того, під час розроблення ініціатив було проаналізовано ряд кращих міжнародних практик створення безбар'єрного простору, зокрема країн Європейського Союзу, Канади, Сінгапуру, Японії, Великобританії, США.

Положення Стратегії враховують весь ряд напрацьованих раніше стратегічних документів в Україні, зокрема щодо створення безбар'єрного середовища для осіб з інвалідністю, розвитку молоді, захисту прав людини, подолання нерівності (у тому числі гендерної).

Отже, безбар'єрність є суспільною нормою, в рамках якої кожна людину приймають, поважають і цінують незалежно від походження, статі, віку, фізичних особливостей, трудової зайнятості, а при прийнятті рішень влада, бізнес, громада враховує інтереси всіх суспільних груп, в тому числі малочисельних.

Список використаної літератури.

1. Агеєва Г. М. Проблеми створення безбар'єрного простору у закладах вищої освіти / Г. М. Агеєва // Експлуатація та реконструкція будівель і споруд : IV Міжнародна науково-практична конференція, 9-11 вересня 2021 рік, м.Одеса. - Одеса: ОДАБА, 2021. - С. 173-174.
2. Бочелюк, В. Й., Турубарова, А. В. Психологія людини з обмеженими можливостями. Навчальний посібник. – Київ: Центр учбової літератури. – 2011. – 260 с.
3. Загальна декларація прав людини. Ст. 1. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (дата звернення: 11.05.2023).
4. Зубченко С. О., Каплан Ю. Б., Тищенко Ю. А. Створення безбар'єрного середовища та соціальна інклюзія: світовий досвід для України : аналітична доповідь. Київ : НІСД, 2020. 24 с.
5. Конституція України, 1996, № 30, ст. 141). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 19.05.2023)
6. Кочубей, Т., Левченко Н. (2021). Загальні засади створення безбар'єрного середовища для людей з інвалідністю. *Social Work and Education*, Vol. 8, No. 2. pp. 204-214. DOI: 10.25128/2520- 6230.21.2.6.
7. Лещук Г. В. Концепт безбар'єрності в теорії та практиці інклюзії. Інклюзія в дії: стратегії впровадження в Україні та світі : колективна монографія. Тернопіль : Осадца Ю.В., 2022. С. 8–28.
8. МОЗ презентувало дворічний план заходів із реалізації Нацстратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні до 2030 року. <https://moz.gov.ua/article/news/moz-prezentovalo-dvorichnij-plan-zahodiv-iz-realizacii-nacstrategii-zi-stvorennja-bezbar%e2%80%99ernogo-prostoru-v-ukraini--do-2030-roku> (дата звернення: 1.05.2023)
9. Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року. (2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text>

- 10.Тюркеджи Н. Національна стратегія зі створення безбар'єрного простору в Україні та документно-інформаційні структури / Н. Тюркеджи // Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку : матеріали міжнар. наук. конференції, м. Харків, 18–19 листопада 2021 р. – Харків : ХДАК, 2021. – С.134-136.
<http://dspace.zsmu.edu.ua/handle/123456789/15575>
- 11.Чічель О. Архітектурна доступність та безбар'єрність простору як форма реалізації концепції інклюзії у суспільстві. II Всеукраїнська міждисциплінарна науково-практична конференція «Інклюзивна освіта: ідея, стратегія, результат» (20.10.2022 р.). Тернопіль, 2022. – С. 197-199.

**ВИЗНАЧЕННЯ ЧИННИКІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА РІВЕНЬ
ЗАХВОРЮВАНOSTІ НА ТУБЕРКУЛЬОЗ СЕРЕД ДІТЕЙ ТА
ПІДЛІТКІВ В ЧЕРКАСЬКІЙ ОБЛАСТІ.**

Білойваненко О. І.¹, Ляхова Н. О.², Краснова О. І.²

¹Головне управління Держпродспоживслужби в Черкаській області,
Золотоноша, Україна

²Полтавський державний медичний університет, Полтава, Україна

На даний час ситуація щодо захворювання на туберкульоз серед дітей та підлітків в Україні залишається напруженою. За період останніх декількох років хоча і реєструються деякі зміни у позитивному напрямку по встановленню контролю над даною недугою, але на сьогоднішній день реєструється збільшення захворюваності на туберкульоз по основних епідемічних показниках [3, 4]. В той же час наявність деяких соціальних факторів сприяють подальшому поширенню захворювання на туберкульоз серед дитячого населення [1].

Стан здоров'я дітей та підлітків на даний час залежить від наслідків соціального, екологічного і медичного забезпечення дорослого населення. Завдяки біологічним особливостям адаптація дитячого організму до факторів середовища є обмеженою, в той же час чутливість до екзогенних і